

La Femosa

ARTESA DE LLEIDA, gener - febrer de 2003

núm. 202

Revista d'opinió i informació local

Consell de redacció

Felip Domènech i Costafreda
Josep Gallart i Fernández
Francesc Gallart i Fernández
Lluís Gil i Fontanet
Ricard Pons i Pico
Maria Serra i Domènech
Ramon Serra i Batlle
Eulàlia Solà i Miró

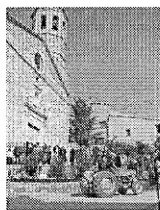
Col·laboradors

Cèlia Argilès i Andrés
Alba Bosch
Miquel Carrera
Joan Cassola
Adolf Costafreda i Castillo
Magda Domènech Costafreda
Neus Falcó i Manonelles
Laura Farran
Francesc Fité
Felip Gallart i Fernández
Jordi Mir i Porta
Miquel Àngel Navarro i Solé
Jordi Niubó i Nosas
Joan Ramon París Oró
Ramon Serra i Batlle
Maria Serra i Domènech
Carme Sirvent i Garcia
Eulàlia Solà i Miró
Josep Ramon Solé
Dolors Solé i Marín

Fotògraf

Ramon Serra i Batlle

Benedicció de
vehicles per
Sant Antoni

Els articles que apareixen a les
planes de La Femosa reflecteixen
únicament l'opinió de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

Índex

El Reportatge	4
	<i>Ramon Serra</i>
Pòrtic	5
Actualitat Artesenca	6
	<i>Cèlia Argilès</i>
Imatges de l'Actualitat Artesenca	8
	<i>Ramon Serra</i>
Pluviometria del 2002	11
	<i>Ramon Serra</i>
La Cuina d'abans	12
	<i>Adolf Costafreda</i>
Curs de pintura	13
	<i>Lluís Salvador</i>
La immigració...	14
	<i>Eulàlia Solà</i>
Mots encreuats	16
	<i>M.A. Navarro</i>
La Sònia i l'institut	17
	<i>Alba Bosch</i>
Falten propostes	18
	<i>Jordi Mir</i>
Sol·lilòquis al campanar	18
	<i>Miquel Carrera</i>
Dol	19
	<i>Felip II</i>
Els treballs d'un pagès d'Artesa	20
	<i>Felip i Josep Gallart</i>
Gràcies Tomàs	21
	<i>Maria Serra</i>
Les escultures de la façana ...	22
	<i>Francesc Fité</i>
Indonèsia	24
	<i>Joan Ramon París</i>
Pàgina poètica	28
	<i>Joan Cassola</i>
3r Congrés de la joventut	29
	<i>Dolors Solé</i>
Sabies què?	31
	<i>Laura Farran</i>
Moviments naturals de població	32
	<i>Cèlia Argilès</i>

EL REPORTATGE

Enregistrament de CD de Jordi Oró

Moments del treball de grabació

El dia 21 de gener, en una conferència durant un esmorzar informatiu, el President del Tribunal Constitucional, D. Manuel Jiménez de Parga, en unes polèmiques i desafortunades declaracions, va advocar pel final de la classificació entre comunitats autònomes o nacionalitats històriques i les que no ho són, ja que, al seu entendre, *“va ser una cosa que va tenir el seu interès polític el 1977, però no en l’actualitat”*. El docte lletrat va negar la condició de nacionalitats històriques a Catalunya, Euskadi i Galícia, la qual cosa ve a ser com negar la mateixa Constitució que ell, pel seu càrrec, hauria de defensar aferrissadament. *“L’organització de nacionalitats i regions al territori d’Espanya, ple d’història, de nord a sud, d’est a oest... no es pot quedar seriosament reduït a un segon terme davant de tres comunitats que diuen que són diferents”*. I més avall, amb un cargolat gir discursiu, va donar una lliçó d’història comparada tot ridiculitzant el passat d’aquestes malèvoles regions *“No talleu per aquí—amb referència a la II República— talleu per l’any 1000, quan els andalusos teníem unes quantes dotzenes de sortidors d’aigua de colors diferents i horaris diversos i quan en algunes zones d’aquestes anomenades comunitats històriques ni tan sols sabien el que era rentar-se el cap de setmana”*.

Un senyor que pel càrrec que ocupa que hauria de mantenir sempre una neutralitat insubornable, si tingues un mínim de decència ja hauria dimitit poques hores d’haver dit aquest despropòsit ofensiu. La seva actitud no solament desprestigia la institució que presideix sinó que també la col·loca sota sospita d’estar al servei del poder i, per tant, la deslegitima.

El president José Maria Aznar, per la seva part, va afirmar que *“Sabem molt bé que davant les llibertats de tots no s’imposarà cap obsessió identitària, la tribu no derrotarà la societat civil i el mite ètnic no prevaldrà sobre la raó democràtica”*. Jiménez de Parga i José Maria Aznar són de la mateixa escola i tornen a insistir altra volta amb les identitats, quan saben molt bé que l’única identitat que els interessa és l’espanyola i que aquesta, històricament, sempre s’ha imposat a les llibertats de Catalunya, Galícia i Euskadi, i amb les armes, quan ha calgut. Amb personatges així anem ben arreglats. Res de nou sota el sol.

ACTUALITAT

Cèlia Argilés

ARTESENCA

ARTESA AMB LA MARATÓ DE TV3 (14 i 15-12-02)

Per tal de col·laborar amb la recaptació del major nombre possible de diners, que cada any es recaptin a La Marató de TV3, un any més els artesencs i artesenesques ens hi em sentit identificats i cridats a col·laborar.

Els actes organitzats per enguany han estat els següents:

Dissabte dia 14 de desembre a les 6 de la tarda actuació del grup La Baldufa, a la Sala de la Llar del Poble, amb l'espectacle EL BARÓ DE MUNCHAUSEN.

Diumenge dia 15 de desembre, al matí partit de futbol, on es van vendre tires per la rifa que es va celebrar a la tarda.

A la tarda, exhibició de balls de Country dirigit per Josep Oro, a càrrec dels artesencs i artesenesques, i acte seguit ball amb SO MOBIL. Durant tota la tarda es van vendre les tires de la rifa, amb la finalitat de recaptar diners per la Marató, i es van rifar lots de productes i d'altres cedits per establiments comercials.

FESTES DE NADAL

Durant les dades nadalenques, i com cada any, s'han realitzat tots aquells actes típics que estan vinculats a aquestes festes religioses com són l'arribada del gran camarlenc i la cavalcada del dia de Reis, organitzat enguany tot per l'Associació de Joves d'Artesa de Lleida (AJALL).

A banda, però també s'han celebrat altres actes, per commemorar aquestes dates. El dia de Nadal i Sant Esteve es va fer una sessió de ball de tarda, i el dia de Nadal al vespre es va projectar una pel·lícula de cinema. Els infants varen fruit d'allò més amb un espectacle de titelles que es va celebrar el dia de Sant Esteve pel matí.

El dia 4 de gener la Coral La Primavera, junt amb l'orquestra de cambra d'Artesa ens van fer passar una bona estona, amb bona música, amb el concert que va tenir lloc a l'església parroquial.

PLANTADA D'ARBRES (29-12-02)

Amb la col·laboració del Grup Ecologista d'Artesa de Lleida s'ha fet una plantada d'arbres aprofitant l'oferiment de Sr. Josep Maria Miró Prim, emparentat amb la família de la Novita, que tenia un planter de pi blanc i d'alzina, al voltant de 300 pins i 70 alzines que es va fer per sobre l'autopista al costat de la carretera antiga, amb l'ajuda dels tractors del Francesc Barberà i de l'Isidre Mor.

El Carlets va col·laborar fent-nos l'esmorzar que va pagar l'Ajuntament al la vintena de voluntaris que hi van anar. S'ha de constatar que el resultat d'aquesta acció no ha estat reeixida doncs no se sap bé per què els pins s'han mort i només han resistit fins avui contades alzines.

RENÚNCIA AL CÀRREC DE REGIDOR

El Sr. Isidre Puig Domènech va presentar la renúncia al càrrec de regidor de l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, que va ser acceptada pel Ple de l'Ajuntament a la sessió del dia 27 de desembre de 2002.

Simultàniament el següent candidat a les llistes per Convergència i Unió, de la qual en formava part el Sr. Puig, també va presentar la seva renúncia anticipada, essent el Sr. Pere Mas París el següent candidat a ocupar el càrrec.

Un cop tramesos els papers i rebuda la corresponent credencial, el Sr. Pere Mas París, va prendre possessió del seu càrrec a la sessió del dia 30 de gener de 2003

ELECCIÓ DE JUTGE DE PAU

EL Ple de l'Ajuntament a la sessió del dia 15 de gener de 2003, va procedir a escollir la persona que ha d'ocupar el càrrec de jutge de Pau, càrrec que s'ha de renovar cada 4 anys. De les persones que varen presentar la seva candidatura cap d'elles va obtenir majoria absoluta i van quedar empatats a 4 vots cadascuna dels 2 dels candidats presentats: Josep Badia Ricard i Isidre Puig Domènech. L'expedient es va enviar al Departament de Justícia per tal que decideixi qui serà el nou jutge de Pau i efectui el nomenament al seu favor.

FESTA DE SANT ANTONI (17-01-03)

L'Ajuntament ja fa una colla d'anys que va decidir escollir com a dia de Festa Local, la diada de Sant Antoni. És típic el dinar de germanor que se celebra a la Sala de la Llar del poble, i on cada any són més els veïns que s'hi acosten. Els actes van ser els següents:

- A les 12 del migdia, celebració de la *Santa Missa*
- A la 1 del migdia, *benedicció de vehicles i animals* a la plaça de l'església.
- A les 2 del migdia, *dinar de germanor* a la Sala de la Llar del Poble, amb "*Olla Barrejada*". En acabar hi va haver actuació de l'humorista RAMON

ADJUDICACIÓ D'OBRES MUNICIPALS

El Ple de l'Ajuntament va acordar l'adjudicació de les obres següents a l'empresa LLOPS SCCL:
Construcció de la nova llar d'infants municipal amb un import de 195.318,86. Euros
Rehabilitació del cementiri municipal amb un import de 51.021,86 euros.

FESTA DE SANTA AGATA

Per tal de celebrar, la festa de Santa Àgata, patrona de les dones, l'Associació de Dones d'Artesa de Lleida, va organitzar un sopar per les seves sòcies el dissabte dia 1 de febrer. El diumenge va tenir lloc el tradicional ball de Santa Àgata. I el dimecres, 5 de març, diada de la patrona, va celebrar-se una Missa i un berenar amb coca i xocolata per tothom.

ESPECTACLES INFANTILS

Com cada mes, continuant amb la programació de la Fundació La Xarxa, a la qual hi està adherida l'Associació de mares i pares dels alumnes del col·legi Els Til·lers, amb la col·laboració de l'Ajuntament van organitzar els següents actes:

El diumenge dia 26 de gener espectacle teatral amb l'obra CLICK, de la Cia. La Tal.

El diumenge dia 16 de febrer, es va posar en escena l'obra de TITELLES anomenada LA PASTISSERA I ELS FOLLETS, a càrrec del grup l'ESTAQUIROT TEATRE.

Aquests espectacles que no són gratuïts, com sempre fan les delícies de tota la mainada i de la gent gran que també s'hi acosta.

EL PLE DE L'AJUNTAMENT NO APROVA UNA MAJOR RECAPTACIÓ

El ple extraordinari que va celebrar l'Ajuntament, el dia 13 de febrer, els regidors de l'oposició van votar en contra de la possibilitat d'obtenir una major recaptació a totes aquelles empreses per la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic local. Aquesta taxa que no va aprovar-se en no obtenir majoria absoluta, amplia els subjectes afectats per la mateixa, a les empreses distribuïdores i comercialitzadores, que afecten a una generalitat o gran part del veïnat, o bé que prestin serveis de subministre d'interès general: aigua, llum, gas.

El nostre municipi per enguany deixarà de recaptar els ingressos que ens podria pertocar per aquesta taxa , per totes aquelles empreses que malgrat no ser propietàries de les xarxes les utilitzen i comercialitzen.

Per altra banda també es va votar en contra de la modificació de l'impost sobre activitats

econòmiques, que preveia multiplicar els actuals coeficients per no perdre recaptació respecte de l'any 2002, ja que aquest impost només s'aplicarà a totes les persones jurídiques que tinguin un import net anual superior a 1 milió d'euros i la resta es compensarà per part de l'estat.

IMATGES de

Ramon Serra

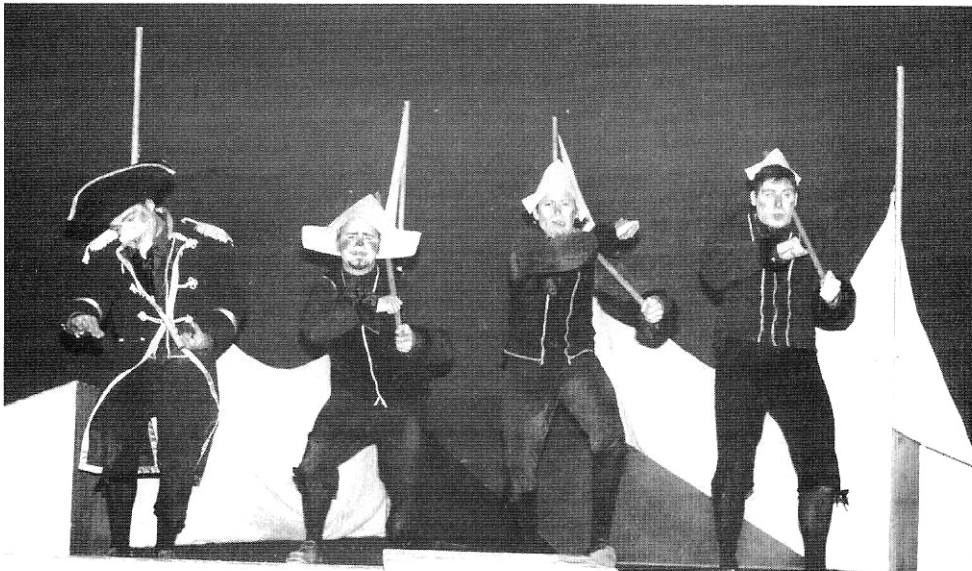
l'Actualitat Artesenca

Artesa amb La Marató de TV3

Teatre
de la
Baldufa

Els Reis Mags d'Orient

Plantada de pins

Confeció de l'olla barrejada de Sant Antoni

PLUVIOMETRIA DEL 2002

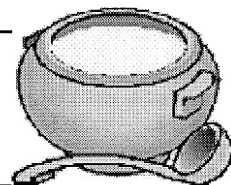
Ramon Serra

PRECIPITACIONS DE L'ANY 2002			
Data		Precipitacions	Acumulat
1-22	gener	25	25
23	gener	5	30
5	febrer	5	35
5	març	14	49
13	març	9	58
17	març	1	59
29	març	3	62
3	abril	18	80
6	abril	12	92
8	abril	10	102
10	abril	7	109
12	abril	4	113
7-8	maig	27	140
9	maig	10	150
17	maig	3	153
22	maig	4	157
27	maig	1	158
4	juny	1	159
5	juny	20	179
8	juny	12	191
8	juliol	1,5	192,5
1	agost	1	193,5
8	agost	5	198,5
9	agost	3	201,5
18	agost	1	202,5
23	agost	5	207,5
24	agost	10	217,5
3	setembre	6	223,5
8	setembre	1	224,5
17	setembre	1	225,5
20	setembre	3	228,5
9	octubre	10	238,5
10	octubre	3	241,5
14	novembre	2	243,5
2	desembre	14	257,5
10	desembre	3	260,5
14	desembre	2	262,5
27	desembre	3	265,5
30	desembre	5	270,5

LA CUINA D'ABANS

Adolf Costafreda

L'olla

L'olla, a la cuina d'abans, era l'estri més utilitzat per coure les viandes, seguit per la cassola, la paella i, amb menys importància, per les graelles. Des de les sopes d'all o les farinetes, fins la popular l'olla escorreguda, tot es condimentava amb el mateix recipient. Com a mostra, avui, apuntem alguns menjars d'abans que es cuinaven amb olla.

OLLA DE TROS

Ingredients: mongetes, bròquil, patates, un bulb de fonoll, arròs, oli i sal. Botifarra, cansalada i el que es portava

En una olla de terra amb aigua, s'hi posa a coure les mongetes amb la cansalada i la botifarra negra. Quan les mongetes són cuites s'hi posa el bròquil i el bulb de fonoll i les patates, i es deixa coure. Quan tot això és cuit, s'hi posa l'arròs (si com a primer plat es volia fer sopes, d'arròs no se n'hi posava) i quan l'arròs és cuit ja es pot menjar (*l'olla de tros era un plat d'hivern i primavera, temps de podar els ametllers i les oliveres*).

OLLA D'OLI

En una olla, es posa la col neta i trencada a coure amb un bon raig (raig generós) d'oli. La col ha de bullir molt perquè els tronxos més grossos quedin ben cuits. Quan la col ja gairebé és cuita, s'hi tiren les mongetes que haurem cuit a part. Tot junt es deixa bullir força estona perquè es barrejin els gustos.

MONGETES TENDRES

Ingredients: Mongetes tendres (no bajoques) desgranades, bleda, oli i sal.

Es posaven a bullir les mongetes tendres (dites també mongetes grogues) juntament amb les bledes, un bon raig d'oli i la sal corresponent. Un cop cuites, se servien com a primer plat.

OLLA ESCORREGUDA

Ingredients: Cigrons estovats de banda de nit, talls de la topina (un os, un tros de pota, botifarra negra, talls de gallina (si n'hi havia), carn de corder, carn picada per fer la pilota, una ceba, xirivia, col, patates, oli i sal i una mica de julivert per la pilota.

En una olla, es posaven a coure els talls, els cigrons la ceba i la xirivia. Quan això estava a mig coure s'hi posa la carn de corder, la col, les patates i la pilota. Quan tot estava ben cuit, s'escorria el suc per fer la sopa, es separava la carn de les verdures i quan se servia, a sobre de cada plat s'hi posaven els talls i la pilota.

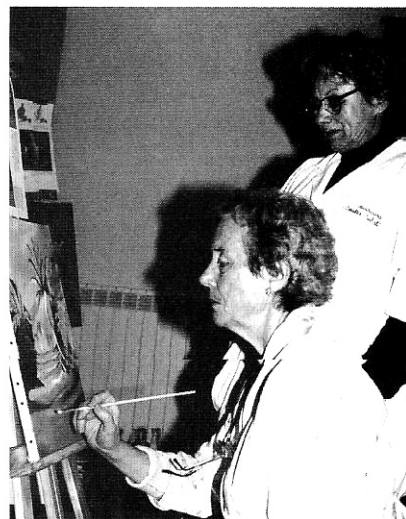
OLLA BARREJADA

Ingredients: Col, arròs (o fideus), mongetes ja posades en remull (en lloc de mongetes també s'hi podia posar cigrons, però no era costum de posar cigrons i mongetes alhora), botifarra negra, talls del confitat etc.

Es cuinava com l'olla escorreguda, però aquesta es menjava amb el seu suc.

CURS DE PINTURA

Lluís Salvador

Aquest any s'ha organitzat amb la col·laboració de La Fèmosa un curs de pintura que es fa a l'ajuntament. La professora, Montse Llerós, alumna afavorida d'Isabel París, dirigeix el grup de pintores/or que estan encantats, això que alguns han agafat els pinzells per primera vegada. Utilitza un ampli espectre de colors, coneix a tots els seus alumnes i els orienta molt bé i al mateix temps els dona molta llibertat. L'ambient amenitzat amb música i l'atmosfera de treball ajuda a passar una estona creativa i relaxada on pinten persones del poble i de fora, i altres que s'han apuntat en els últims dies.

LA IMMIGRACIÓ, UN FENÒMEN A COMBATRE O A CONVÈNCER?

Eulàlia Solà

Una de les situacions més preocupants per a un poble és l'arribada d'un allau constant d'immigrants, amb cultura i llengua diferents de les de la comunitat receptora, sense les estratègies i el poder necessaris per tal de facilitar-ne la integració. Com hem d'integrar els nous immigrants (àrabs, equatorians, polonesos...) si la darrera integració encara està per resoldre? *O la seva integració o la nostra desintegració*, deia l'Enric Larreula a la revista *El Temps* del passat mes de novembre¹.

El fet és que durant el franquisme no vam poder triar. Els nostres polítics i intel·lectuals més significatius, els que creaven a través de la seva interacció social els objectius teòrics de la identitat col·lectiva *estaven exiliats, a la presó o desapareguts* (llegeixi's també amagats, cercant protecció en l'anonimat, per pura supervivència). Només cal esmentar que de la Universitat Autònoma de Barcelona es va expulsar més de 200 professors, alguns dels quals van ser empresonats o van fer cap a l'exili per a no tornar més. La llengua catalana es va intentar d'esborrar del mapa. Fins i tot es va arribar a prohibir la correspondència personal i familiar en aquesta llengua² (pàg. 314 de Josep Benet). L'arribada dels immigrants espanyols amb la invalidació legal de la nostra identitat, va significar per a Catalunya una erosió lingüística i cultural constants. I si abans del franquisme les lleis repressores no acabaven d'arribar al poble, ara hi arribarien amb la invasió lenta i gradual d'un altre poble empès per la inèrcia de l'acompliment de les necessitats bàsiques. Segons els sociolingüistes quan els nouvinguts representen més del 12 % de la societat receptora, la integració es complica. En els moments actuals gairebé un 50% de la població catalana sol ser de fora de Catalunya. Segons les estadístiques el percentatge d'immigrants no integrats lingüísticament és del 40%, i aquí no hi és comptabilitzada la nova immigració, ni tampoc els catalans que han renunciat a la llengua pròpia a favor de l'altra. Sovint s'acompanya aquesta actitud amb un

desinterès o un menyspreu, més o menys contingut, pels senyals que ens caracteritzen (des de la senyera, passant pels grups de música o la literatura, el Barça n'és una excepció). Viuen a Catalunya, però es desentenent, *passen* com diuen ells de tot el que ens identifica. Com dèiem al principi o els integrem o ens desintegrem. Ho vam poder fer en la debastadora postguerra? Ben cert que no, com ha quedat demostrat.

Els darrers anys del franquisme prometien més del que hem recollit. Qui més qui menys era demòcrata convençut o clarament d'esquerres i ens unia l'enemic comú de la repressió. La **llengua era un factor rebel a enarbolar com a símbol de la cobejada llibertat**, per això molts militants d'esquerres s'apuntaren al carro de la defensa de les nacionalitats oprimides (basca, catalana...) i de llurs identitats. Però què se n'ha fet d'aquelles *bones intencions*? Oblidat el coco del franquisme, la relaxació s'ha convertit en deixadesa. A alguns castellanoparlants, que es fan dir d'esquerres, ja els va bé, no està en joc la seva llengua. Alguns es defensen dient que el fet d'haver d'aprendre la nostra llengua (cursets de reciclatge, nivell C etc.) implica imposar-la i que això és el que feia el franquisme (amb el castellà, és clar). Es aquesta una actitud cínica i perversa portada, molt cops, per una actitud tan pobra de recursos com la llei del mínim esforç; ni tan sols no hi ha darrere una ideologia, al menys en els d'esquerres (la posició dels fatxes ja és una altra). Han de tornar a recuperar la idea que viuen en un país que es diu Catalunya que per a nosaltres, des de sempre, recuperar la llibertat ha implicat recuperar la identitat. I en segon lloc que en una societat cada cop més occidentalitzada, que està amenaçada per la globalització més alienant, preservar les identitats dels pobles és indispensable. El cas és que la llengua catalana és la llengua pròpia dels Països Catalans, territoris que tenen una població aproximada d'onze milions de persones, i si no som nosaltres, ningú

més no té l'obligació moral de defensar-la. Quina és la situació real de la nostra llengua?. Les estadístiques diuen que, a Catalunya, el 90% l'entén i que el 80% és capaç de parlar-lo, però ho fan?. La resposta és fàcil, **només cal tenir les orelles sensibles a l'ús públic de la llengua catalana**. I és que s'arriba a l'espaordidora conclusió que tots, uns i altres, **poden viure perfectament a la nostra terra sense necessitat d'aprendre la llengua**. De què ens serveixen les lleis de "Normalització Lingüística" i l'actitud pública dels nostres polítics si malgrat les bones paraules són incapaçs de prendre decisions més coherents amb les lleis que ells mateixos han dictat? És clar, això podria afectar la intenció de vot dels ciutadans, sobretot d'aquells que "passen" de la nostra identitat. Però cal ser prou sincers i anar més enllà. I l'actitud de molts catalans, quina és? Encara que el cos del dictador ja no criï verms, la seva doctrina encara és present al conscient i al subconscient de molta gent la qual canvia de llengua a favor del castellà quan l'altre li parla en llengua no catalana (pot ser àrab o polonès és igual) perquè creu -el bona fe- que així l'entendran millor o serà més "ben educat". El que està fent, realment, és impedir que la persona nouvinguda aprengui la llengua i li doni el valor que per justícia li escau. Aquesta actitud, netament franquista, encara és vigent. La practiquen alguns periodistes, presentadors de TV, polítics, gent del món de la cultura... i el poble català en general, també. L'altra actitud, la vàlida, l'aconsellada pels lingüistes i sociolingüistes, que són en definitiva els professionals del tema, no acaba d'arrelar. Al camp de l'ensenyament -encara que la situació no és ni molt menys perfecta- l'actitud és una altra i com diu l'article 21.8 llei 1/1998 "l'alumnat que s'incorpori tardament al sistema educatiu de Catalunya ha de rebre suport especial i addicional d'ensenyament en català... i vetllarà perquè aquests alumnes n'adquireixin el més aviat possible el nivell llingüístic". El cert és que al cap de pocs mesos aquests nens i nenes parlen perfectament el català. Però **l'aprenen perquè els parlen en català** i perquè veuen que és la llengua vehicular de l'ensenyament, és a dir els és útil. Si tots els professors els parlessin en castellà per tal de "facilitar-los" les coses no l'aprendrien mai. I en això val a dir que són més destres els

professors de primària que no els de secundària.

En un epíleg final caldria preguntar-nos com fer que els nouvinguts **considerin la llengua catalana útil**? Doncs ras i curt, valorant-la i sobretot **fent-la servir**, que vegin que és la nostra eina habitual d'expressió. Que en comptes de traduir-ho tot els anem integrant a través de paraules, frases senzilles que a poc a poc aniran aprenent, també **explicant-los qui som**, quins són els nostres costums, **la nostra cultura...** També **reivindicant l'ús de la llengua** en espais d'esbarjo on estigui poc representada (Port Aventura per exemple), en llocs públics cafeteries i restaurants... (demantant la carta en català), supermercats i cases comercials (Carrefour, Sabeco...). I deixar **constància de la nostra disconformitat** en el llibre de reclamacions, si cal; això sí educadament, perquè si no és així els donarem arguments perquè facin la contra o ens ignorin. Confesso que m'ha donat resultat. A vegades, quan la queixa arriba on ha de ser, han trucat per telèfon o m'han enviat una carta dient que intentaràn solucionar el tema. Sovint diuen que ho fan perquè així ho entén tothom. Els contesto que segons l'Estatut d'autonomia la llengua **pròpia** de catalunya és el català i que la **lleï de normalització lingüística en recomana l'aprenentatge i l'ús**. No fariem res més que el que fan alguns països del nord d'Europa - com Holanda- per exemple que per a viure-hi cal saber l'holandès o si més no entendre'l. D'altra banda com diu l'Enric Larreula "*serem un poble subordinat, no podem defensar la nostra llengua ni en el nostre propi territori històric*"... "*les llengües no desapareixen perquè la gent no sigui capaç de parlar-les, desapareixen perquè la gent no les usa*"...; *cap dels darrers parlants no sospitava, de jove, que es pogués perdre la seva llengua*". A la terra hi ha més de quatre mil llengües, algunes de les quals -com moltes espècies d'animals i plantes- estan en vies de desaparició. Som nosaltres els darrers parlants de la nostra llengua?.

Bibliografia:

- 1 LARREULA, Enric: *La pèrdua d'una llengua fa mal* dins la revista "El Temps", novembre 2002 pàg. 89.
- 2 BENET, Josep : *Catalunya sota el règim franquista*. Ed. Blume.

M O S

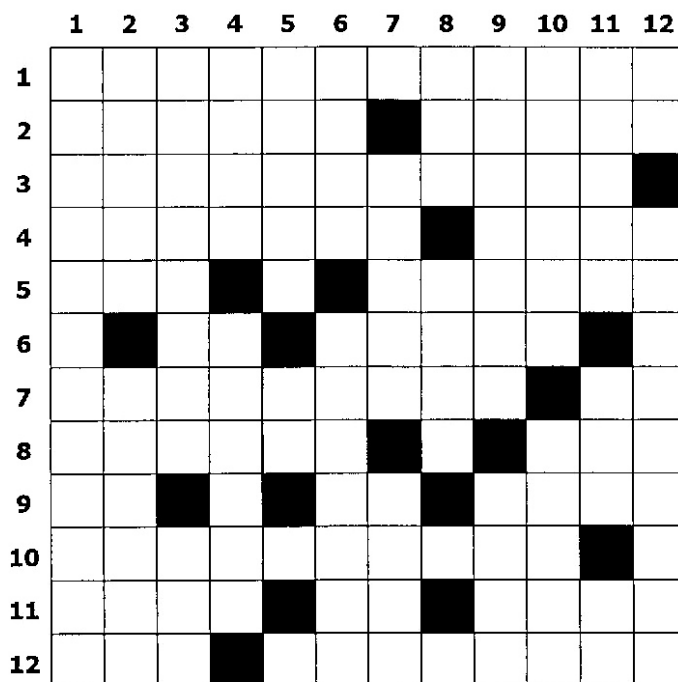
ENCREUATS

M. A. Navarro

Solucions a la pàgina 34

HORIZONTALS:

1. Funciona per reflexió i refracció de la llum. 2. Venir de gust. Cinc-cents fulls de paper. 3. Que treballa en un monotip. 4. Relativa al vinagre. Privada de la vista. 5. Laboratori Anti-bacteris. Consonant. Dropo. 6. La segona. Nota musical. Sorra. Vocal. 7. Dona que fa oposició. Club Britànic. 8. Personatge mitològic grec, molt prudent. Vocal. Expel·leix la suor. 9. Tonalitat. Consonant. Americi. En plural, cert peix. 10. Inclemència atmosfèrica. Consonant. 11. Éssers supremes. Argó. Inactivitat laboral. 12. Senyors. Sortiré, sorgiré.

VERTICALS:

1. D'aquesta espècie, el camaleó. 2. Document públic, rebut. Soldat de peu, peó. 3. Lúgubre, fosc. Present del tossir. 4. Trumfo, carta que mana. Tensió moral o corporal. 5. Dit gros. Àtom positiu o negatiu. Mil. Consonant. 6. Membrana òptica. Sorprendre, agafar. 7. Vocal. Llista d'habitants d'un poble. Anfós, peix. 8. El partit revolucionari mexicà, Darrere. Consonant. Cinquanta. 9. Treballa amb el tascó. Moneda d'alguns països àrabs. 10. Al revés, la mateixa del 2 horitzontal. Cançó andalusa de la setmana santa. 11. Fase adulta dels insectes. Per a guardar-hi el vi. Poble de l'Alta Cerdanya. 12. Nom de consonant. Varietat de guix emprat per a fer ornaments.

LA SÒNIA I L' INSTITUT

Alba Bosch

CAPÍTOL 12 <COMIATS>

RESUM: La Sònia i els seus companys són informats de la festa de fi de curs. La Núria continua sense aparèixer. El Marcel demana a la Sònia si vol ser la seva parella al ball. La Mònica no té parella.

Aquell curs havia passat volant. No m'estranyava, sempre havia estat entretinguda amb els meus problemes, però almenys això al final no s'havia reflectit en les meves notes. Així que ara que no havia de pensar més en estudiar, havia de solucionar alguns problemes, lligar alguns caps. Començaria per parlar amb el Jaume, un amic de l'institut que no anava a la meva classe, però vivia al meu poble.

- Jaume, m'has d'ajudar a trobar una parella per a la Mònica. Havia pensat que potser si convencessis l'Eduard...

- Deixa-ho tot a les meves mans, Sònia.

Segura del Jaume, vaig anar a casa, on m'esperava algú.

- Núria! On t'havies ficat?

- Estava malalta -em va dir ella amb el cap cot.

- Això no m'ho empasso Núria -li vaig dir seriosament.

- Sònia, no puc anar a l'institut! Tinc por de com em veuran els meus companys de classe! Vaig provar de fer mil règims però cap no funcionava i...

- I per això vas començar a treure tot allò que menjaves -la vaig tallar.- No pots seguir, així Núria, has d'anar a un metge. I en què pensen els teus companys de classe de tu, estàs molt equivocada. Molts nois van darrere teu i tots et trobem molt a faltar.

- Gràcies Sònia, ets una gran amiga

- Per cert, com és que venies a casa meva?

-Vull apuntar-me al ball de fi de curs amb l'Òscar, què et pensaves?

La Núria i jo ens vam abraçar. Esperava amb totes les meves forces que la meva amiga pogués sortir dels seus problemes.

L'endemà em vaig aixecar satisfeta i nerviosa.

Satisfeta perquè havia ajudat la gent del meu voltant. I nerviosa perquè... aquella nit es feia la festa de fi de curs!

A primera hora del matí ja vam començar a netejar i col·locar taules i cadires. La festa la celebràvem al gimnàs, l'espai més gran de l'institut. Mentre portava una cadira cap al gimnàs vaig veure el Jaume de lluny. Li vaig preguntar gesticulant amb la boca com li havia anat, i ell amb un somriure va tancar el puny de la mà dreta i va aixecar el dit polze.

Va arribar la nit. Em vaig passar dues hores arreglant-me, quan els dies de cada dia amb cinc minuts en tenia de sobra. Els meus pares em van portar fins a l'institut i van marxar. A l'entrada hi havia el Marcel, estava guapíssim. Vaig estar parlant amb ell fins que, de sobte, va aparèixer l'Eduard acompanyat d'una altra noia que no era pas la Mònica. Què podia haver

passat?

Tot plegat molt senzill, amics. Al cap de poc minuts va aparèixer la Mònica amb... el Jaume! Com no havia pogut pensar-ho abans? Feien una parella magnífica!

La Núria també va venir al cap d'una estona, amb el seu amic l'Òscar i deixant a tothom sorprès.

Però la sorpresa més gran ens la vam emportar tots quan va aparèixer la Laura, aquella noia que havia marxat de l'institut tot just quan es va iniciar el curs. Ella mateixa ens va anunciar que el curs que ve tornava!

Tot era perfecte. La Mònica i el Jaume van guanyar el concurs i tothom estava molt content. Jo també, però la nit s'acabava i això significava que s'acostaven els comiats. Dos petons a tots els amics, promeses que a l'estiu ens veuríem, alguna llagrimeta i tot... Només quedava el Marcel per dir-li adéu.

Tot semblava pura màgia. Ens vam abraçar tancant els ulls i per uns moments semblava que al món només existíem ell i jo. Després ens vam mirar als ulls. I aleshores el petó, el meu primer petó, que mai podré oblidar.

FALTEN PROPOSTES

Jordi Mir

Directament potser no s'entén el títol, però, per això, vaig a fer ara l'explicació. Simplement, es basa en que no hi ha propostes ni activitats al poble, d'això ens queixem alguns joves, i hem pensat que si no diem res tampoc no ens sentirà ningú ni obtindrem res, per tant, aquí presento les nostres queixes: ens falten activitats, esports...

Al poble gairebé no hi ha equips de cap tipus d'esports, només hi ha alguns equips de futbol, però són de grans i de petits, de l'edat adolescent no, això fa que la majoria de joves s'hagin d'apuntar en equips i activitats d'altres llocs, com ara de Lleida, o que facin unions de pobles i s'hagin de desplaçar cada cop que han d'entrenar. A més un poble sense equips és un poble mort, esportivament parlant. També és veritat que hi ha suficient gent per fer equips i que si no es fan és perquè no es vol.

Perquè no ens acusin que parlem però no fem, un grup i un servidor, estem preparats i tenim en ment la idea de fer un equip de futbol sala, esport que es practica en molts pobles i que no requereix tanta plantilla com el futbol normal. El que passa és que necessitariem un entrenador o si més no un *manager* o algú que ens busques els partits i les competicions i tot això, així que aprofitant l'escrit anunci que: si algú s'ofereix com a entrenador o ens vol ajudar que es posi en contacte amb mi mateix. Bé, no tot és esport; està molt bé això que fan ara molts diumenges, obres de teatre, d'humor... però també estaria bé que hi haguessin activitats d'aquest tipus per fer-les nosaltres, estil percussió o tot això de música que es fa. El cas ja està exposat, espero que després de llegir-lo es replantegin certs pensaments sobre l'oci i lleure del poble. Fins una altra.

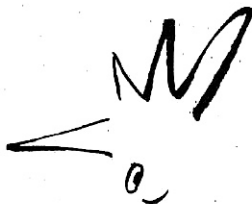
Cordialment

SOL·LILÒQUIS AL CAMPANAR

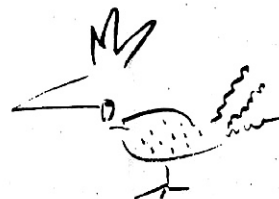
Miquel Carrera

S'HA ACABAT EL GENER
DEL VENT I EL FRED,

ADÉU BOIRES I
FESTES

QUE M'HEU DEIXAT
BEN DESPLOMAT.

Dels records que tinc de la meua àvia vestia una faldilla, algun davantal, una mena de camisa/brusa i quan feia més fred una espècie de xal que li cobria les espatlles i alguna jaqueta, però en tot cas anava de negre, sempre anava de negre. Duia dol pel seu marit i avi meu i del que no en tinc dins cap imatge i que tot just baix conèixer, doncs no vam coincidir més de 2 ó 3 anys. Però els prop de 20 que si vam compartir poble i família amb l'àvia sempre anava vestida de negre, quan ja molt gran el dol es va començar a relaxar recordo que la seva roba duia alguna forma en color blanc o gris però molt menuda i que no tenia cap més afany que trencar mínimament la total foscor atenuant mínimament el color tant negre del que anava vestida.

De fet la majoria de civilitzacions tenen establert un seguit de costums funeraris però està fora de tot dubte que el dol com hem conegut té una tradició judeo-cristiana i no recordo on vaig llegir que en el poble jueu hi havia un calendari molt taxat en el que hi havia uns dies per a vetllar el difunt, un termini per a enterrar-lo, un altre per a plorar per ell i després quedava el dot, com a record més llarg del traspàs.

Amb tot, durant els darrers anys en l'entorn en que vivim podem afirmar que aquest com tants d'altres temes s'ha anat relaxant, ja no es segueix una disciplina tant espartana. Els entesos saben millor que hi havia altres aspectes que també marcaven la continuïtat de la vida dels que sobreviuen al difunt i del seu patrimoni. Hi havia costums sobre qui es feia càrrec dels fills, qui ajudava a la vídua, però el fet d'anar vestit de color negre era un senyal de contingut inequívoc del dolor que sentia la persona que el portava pel decés d'algú que li havia estat proper.

Deixant de banda la moda d'anar vestit d'Armani i ara quan la tardor tinta de color gris el cel i la boira amenaça d'escampar-se dia si i altre també jo gairebé sento la necessitat de posar-me de dol tant per la gent que he perdut però a més per aquesta terra que trepitgem

cada dia i que sovint em costa de conèixer.

Dol per que si el desenvolupament econòmic ve portat per unes comunicacions modernes i eficaces sobre la terra en què visc hi van construir una autopista que per a la gent d'Artesa no té cap més utilitat que anar a veure els cotxes que hi passen i encara sort de què només ocupà terreny de secà i no va partir el terme per la zona de rec.

Dol per aquest terreny de secà, sempre amb la promesa (que sempre reviu al voltant d'unes eleccions o sigui que aviat se'n tornarà a parlar) d'un canal que en regarà un bocí però que llevat algunes comptades excepcions dia rera dia va esdevenint més i més desèrtic, sense arbres ni gairebé vida.

Dol per haver estat el municipi dels voltants de Lleida que durant els darrers anys menys ha crescut urbanísticament parlant, pot ésser per aquesta carretera que tant ens va costar que ens fessin nova i que quan acabin les obres del tren de gran velocitat, a ben segur, ens quedarà ben galdosa.

Dol per no haver sabut aprofitar la necessitat de terreny industrial de Lleida capital. Algú hauria de poder saber i escriure que se'n va fer d'una proposta de construcció d'un polígon industrial que tant bé es va vendre als pagesos del secà als començament de la democràcia.

Dol per aquest tren ha esberlat l'horta que diuen ha reportat diners a unes poques famílies i que tant apropià tot Catalunya a Madrid però que tot just parará a Lleida i que ha esbocinat el terme amb una muralla que ara és de terra, però que d'ací a uns anys serà també de soroll. Llavors tindrem una altra atracció, igual que com quan érem menuts vèiem el tren per primera vegada i quedàvem impressionats per la seva força, soroll i moviment; ara podrem tornar a quedar ben bocabadats pel que suposarà l'arribada del progrés a les nostres contrades, llàstima que com tantes i tantes vegades, també passarà ràpid i de llarg.

ELS TREBALLS D'UN PAGÈS D'ARTESA (i III)

Josep Gallart
Felip Gallart

SETEMBRE

Al setembre torna-la a emprendre.

A primers de setembre s'acabaven de llaurar les terres per sembrar (tercejar). Començaven a desllucar alguna olivera i a preparar l'hort per a l'hivern. Es collien les ametlles. Una volta collides a casa es feia un munt i el pagès s'entretenia a esclafollar-les durant les llargues vetlles d'hivern. L'ametlla bona la pujava a les golfes esperant per vendre-la. I el clafoll (clofolla) l'estenia a l'era i quan estava prou sec s'aprofitava un dia de vent per palejar-lo. Després el guardaven com a encenalls i el que en tenia molt el venia als pastors per als corders. S'arreglaven els codonys. Es feien les conserves de tomata i es preparaven les tomates de penjar.

Durant aquest mes es feia la verema. Es collien els raïms i amb els carros es portaven als cub. A les pisadores i es trepitjaven i, most i brisa, queia dins del trull. Quan ja s'havia veremat es tapava el cup i es segellava amb cendra pastada. Allí estava tres setmanes. El dia de trascolar, quan s'havia posat al caneller, per un forat que tenia la canella grossa es ficava la "furga" i es punxava el cup, rebentant el padellàs que tapava l'eixida del vi. No es podia punxar el dia de la setmana en què havia esdevingut Sant Joan Degollat (Martiri de Sant Joan Baptista, 29 d'agost), perquè es creia que així s'evitava que el vi sortís tèrbol. En saltar el primer raig es repartia per les cases que havien xafat el raïm en aquell cup.

OCTUBRE

*Quan l'octubre és a la fi
Tots els Sants ja són aquí.*

Es collien les ametlles i les mongetes. Pels volts de la Mare de Déu del Pilar se sembraven les faves (*Si vols tenir un bon favar/sembrar'l pel Pilar*). Passada la Mare de Déu del Pilar es collien les carbasses per fer farinetes, i les nous. Es collien les olives per posar amb aigua i poder-les menjar durant l'any.

Es començava a collir algun panís primerenc per sembrar-hi blat o un altre cereal. Si feia saó es sembrava la terra de secà. Es començaven a arregar munts de llenya per l'hivern i per pastar (s'havia de donar llenya al pastisser a canvi de poder coure al forn)

El panís es collia a mà, pampa i tot, i amb coves es tirava al carro de trabuc i es portava a les golfes de casa. Es pelava a casa amb l'ajuda d'un clau o d'algun altre estri amb punxa, ja que aquell panís (del país) estava molt tancat i feia mal d'obrir, així és que calia esqueixar la punta i partir la pampa per treure la pinya. Posant uns troncs sobre totxos per aguantar els canyissos, un cop pelats s'estenien al seu damunt i les peles del panís les donaven al bestiar. Quan van arribar les llavors híbrides i la collita va créixer molt s'estenia a les eres.

Una vegada el panís sec (abans de la guerra) s'esgarrapava amb el tall de l'aixada per desgranar-lo. També se'n desgranava amb un notari. El que podia ho feia a màquina. Els notaris i els canyots del panís s'utilitzaven per al foc: *foc de canyots, foc de carallots*.

NOVEMBRE

*Per Sant Andreu
plega la reu.*

Es llauraven els rostolls i els guarets del reg. Es collien les hortalisses (tomates i albergínies) i es posaven en canyissos per conservar-les millor. Es preparava la collita de les olives tot netejant el terreny i les vores dels arbres.

DESEMBRE

Per Nadal cada ovel·la al seu corral.

Es feinejava als quartes. Un cop collides les olives, cada tres o quatre dies es passaven per un canyís de triar per treure els brots de les branques. S'ensacaven i es portaven al molí. Amb l'oli ben reposat, un cop passat Nadal, s'omplien les tenalles amb la part corresponent per a la casa i la resta es venia.

GRÀCIES TOMÀS

Maria Serra i Domènech

El dissabte, 4 de gener, La Coral "La Primavera Artesenca", dins del seu habitual concert de Nadal, va cantar una sardana d'en Tomàs Gil i Membrano, "La Flama de la Sardana". En interpretar aquesta cançó, va voler ser un petit homenatge a l'autor en nom del nostre poble. Però com artesenca, considero que va ser molt poca cosa el que se li va fer, perquè ell es mereix molt més, perquè ell ens ha donat molt més que nosaltres a ell.

En primer lloc considero que s'hagués hagut de fer més propaganda del que allí se li faria, perquè molta gent del poble no va assabentar-se del que es celebrava. També l'hora i el dia, potser no van ser els més adients, però l'assistència de públic va ser molt minsa.

La col·laboració del Tomàs Gil, amb el nostre poble va començar fa molt temps, quan un grup de sardanistes vam decidir de celebrar els 25 anys de constitució de la colla sardanista: **Dolç Esforç** (un membre de la mateixa és la seva jove, la Roser). Parlant totes dues decidírem de demanar-li al Tomàs que ens composés una sardana per estrenar-la i ballar-la el dia de la festa. Ell no va posar-hi cap dificultat, ans el contrari, posà fil a l'agulla (millor dit afilà el llapis) i no sols ens en va compondre una sinó dues una dedicada al nostre poble anomenada: **Artesa de Lleida** i l'altra dedicada a l'Agrupació Cultural La Femosa anomenada: **Femosa**.

Les partitures de les dues sardanes vam lliurar-les a l'alcalde d'aquella època, perquè les guardés com a record de la festa.

L'actual consistori va voler canviar la música dels pregons (millor dit, unificar-los perquè la gent identifiqués cada música amb

el tipus de pregó). Una de les composicions escollides va ser la sardana: **Artesa de Lleida**. Per aquest motiu es va tornar a demanar al Tomàs, les partitures per poder-la gravar i ell no va posar cap entrebanc per poder-se fer, ans al contrari, va estar ben content que es fes.

La darrera col·laboració ha estat, que un cop, consolidada la *Coral La Primavera*

Artesenca, li vam demanar poder cantar una de les sardanes més emblemàtiques i que més renom li han donat: **La Flama de la Sardana** i ell amb molt de goig va facilitar-nos les partitures i més tard una gravació de la mateixa, feta per una gran cobla i així tenir millor idea del ritme de la cançó. Tot això ens va ajudar que l'estrena, per nosaltres, fos molt més lluïda.

Gràcies Tomàs, moltes gràcies en nom meu i de tot el poble d'Artesa.

LES ESCULTURES DE LA FAÇANA DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT MIQUEL D'ARTESA DE LLEIDA

Francesc Fité (Professor de la Universitat de Lleida)

Es conserven dues escultures que formaven part de la façana de l'església, avui restaurades, que s'integraven en la fornícula que presideix la portada principal d'accés al temple i en el seu coronament.

Aquestes dues escultures, de caire popular, emperò d'una qualitat mitjanament acceptable, sofriren mutilacions diverses a causa d'un llamp que caigué sobre la façana a la segona meitat del segle XIX, segons es conta per tradició entre els veïns de la població. De les dues escultures, la que més afectada es veié, fou la de Sant Miquel, el sant patró, que s'aixoplugava dins la fornícula, car es despreguà i caigué al terra, pel qual resultà trossegada. Aleshores, s'uniren maldestrament els fragments i s'emplaçà al seu lloc originari. La imatge de sobre, representa l'Assumpta i no es veié tan afectada, per això s'ha mantingut, amb les poques mutilacions sofertes, fins a l'actualitat "in situ", quan s'ha emprès la seva restauració.

Totes dues escultures cal situar-les cronològicament a l'època de la construcció de la nova església parroquial, que substituï la vella medieval, que es construï durant la primera meitat del segle XVIII i fou finalitzada el 1759 -any que es llegeix damunt del portal-, en què es finalitzà la façana principal que presideix dites escultures.

El sant Miquel respon a una tipologia molt comuna en aquella època, el model de la qual es difongué amb la contrareforma a partir del quadre de Sant Miquel de Guido Reni (1635) que pintà pel convent dels caputxins de Roma,

a través de rèpliques o gravats, com el de Josep Sincerus que afegí en missals de l'època, com l'editat a Roma l'any 1714, dos exemplars del qual es serveixen a l'Arxiu Capitular de Lleida.

Es tracta d'un Sant Miquel, abillat a la romana i combatent el diable, a qui sotmet sota els seus peus amb una cadena que aguanta amb la mà esquerra, mentre amb la dreta empunya una espasa. Una representació força imitada i que podem trobar en nombroses reproduccions de quadres com, per exemple, els de la parroquial de Tartareu, Vallbona de les Monges o un del palau arquebisbal de Tarragona.

El Sant Miquel d'Artesa no està representat exactament igual al descrit però s'hi apropa. Vesteix a la romana, en una reinterpretació força popular que podem posar en paral·lel amb una talla policromada d'un retaule bastant coetani, servada al Museu de Lleida Diocesà i Comarcal, procedent d'Erillcastell. És a dir, túnica amb les mànegues flonges, cuirassa i un capell, ornat amb una mena de ploma, que ve a substituir el casc.

Quant als atributs, són dubtosos, ja que es fa difícil saber si empunyava una espasa o una llança, que sembla el més versemblant, pel fet que duu al braç dret un escut oval que ens recorda les representacions cavalleresques medievals, encara vigents al segle XVI. El que resta bastant clar és la figura demoníaca que s'ajaça als seus peus, de la qual sobresortia en origen el rostre i els braços flexionats amb actitud de voler-se rebel·lar, de la qual veiem actualment, únicament, part dels braços, doncs

la testa està totalment mutilada. La figura demoníaca antropomorfa, que deriva de l'home salvatge, es féu ja bastant comú des del segle XV, i així la veiem també al quadre esmentat de Guido Reni.

Si ens hem de referir ara als estilemes, aquestes denoten un artista que tendeix a simplificar les formes, inspirades en obres o models provincians, allunyats dels centres principals, que per altra part advertim en molts dels artistes de les nostres contrades, igual en pintura que en escultura. Dins aquest panorama, que descarta les proporcions canòniques clàssiques en les figures i el detall naturalista de les formes, tenyint-les sempre d'un caràcter popular, hem de parlar d'una certa cura en fer els detalls,

com les formes de la cuirassa, els traços dels cabells o el mateix capell. Tot això ens porta a parlar d'una figura de cànon bastant curt, de formes arrodonides, ben allisades i, com dèiem, simplificades i acurades.

Si ara ens hem de referir a la imatge de l'Assumpta, ens trobem amb uns estilemes semblants, la mateixa simplificació i el mateix caràcter popular. A més es tracta d'un alt relleu i no d'una escultura exempta. Compositiuament, segueix un esquema força difós i simplificat, que ens evoca la pujada de la Verge al cel a mans d'àngels que aquí han quedat reduïts a dos, un per banda de la Verge. Per altra part, l'actitud orant que es vol evocar, tant típica per altra part, que sol acompanyar l'ascensió de les assumptes barroques, no s'assoleix, ja que dóna més la sensació que estem davant d'una Verge dempeus, en una actitud "ad locutio", a la qual s'arrauleixen els dos angelots, desproporcionats i massa grans pel cànon de dita

imatge. Els núvols, sota els peus de la Verge, es resolen amb gallons semblants als cabells de Sant Miquel. Si mirem talles més o menys contemporànies, com la

procedent d'Erillcastell o inclús la que procedeix de Torres de Segre (Museu de Lleida Diocesà i Comarcal), ens adonarem del context del qual va sorgir, fins i tot en la resolució de la vestimenta. Els drapejats, per altra part, mantenen el mateix caràcter simplificador i els àngels responen així mateix a les formulacions barroques a què estem acostumats. Un relleu, així doncs, de caràcter popular, emperò d'una bona resolució en l'acabat de les textures, com en el cas del Sant Miquel.

INDONÈSIA: VIATGE A LES ILLES DE LA SONDA. MICROCOSMOS DE CULTURES

Joan Ramon París Oró

La meua primera idea abans de viatjar a Indonèsia era la de poder contrastar si en aquell enorme país encara quedaven paradisos verges o que, almenys, no estiguessin excessivament tocats pel turisme de masses. No era el primer cop que viatjava a una nació que s'estén a través de l'Oceà Índic, repartida en mil i una illes. Però els meus viatges anteriors s'havien limitat a seguir les rutes turístiques que transcorren principalment per les illes de Java i Bali.

Aquest cop havia de ser diferent, volia trepitjar terres que tinguessin suficient material etnològic, com el que en el seu dia va trobar B. Malinowki en realitzar el seu cèlebre estudi de les illes Trobiani. És clar que, en el meu cas, les expectatives eren molt més modestes, ja que només pretenia captar *l'essència de la vida,*

de la mateixa manera que una pintura expressionista alcança, mitjançant sensacions, els darrers replecs de l'ànima de l'espectador. País musulmà per excel·lència, mantenia, abans dels atemptats de l'11-S, relacions de tolerància amb la resta de minories nacionals, unes relacions que s'han vist seriosament enterbolides en aquests darrers temps. Aquest va ser el motiu principal pel qual uns dies abans de la meua sortida vaig haver d'abandonar la idea de visitar les Sulawesi, ja que s'hi havien

iniciat uns greus aldarulls, caracteritzats pel setge de cristians a mans d'integristes musulmans.

Es tracta de persecucions a l'usança de les guerres de religió medievals, en les quals l'infidel és l'enemic a batre. El paroxisme havia

arribat a tal extrem que es buscava el turista estranger per acabar amb la seva vida i venjar, d'aquesta manera, els afrontaments provocats per l'impíu món cristià a l'univers dels creients. Dissortadament el que era un fenomen de caire local, amb el sanguinari atemptat de Bali, s'ha generalitzat de tal manera que ha contribuït a conformar l'efecte psicològic de creure (un dels principals propòsits del terrorisme) que no hi ha lloc segur en aquesta part del globus.

La meua arribada a

l'illa de Bali em va representar una gran decepció. No quedava res en aquell edèn que havia conegut deu anys abans, era només una trista ombra d'allò que va ser. A la sortida de l'aeroport em vaig veure envoltat per un món artificial, absolutament massificat, per a ús i gaudi del turisme.

És una pena que tota una cultura mil·lenària basada en unes tradicions hinduistes amb fortes arrels autòctones, es vegi agressivament adulterada per restaurants de menjar ràpid, botigues de disseny, discoteques i altres

Xamà de Winaskaka, Illa de Sumba

elements de la societat de consum. I és que l'esmentat consum és el principal element depredador que acaba amb tot, intentant omplir-nos de quantitat d'objectes que no interessin a ningú.

Els rostres dels turistes denotaven un avorriment generalitzat i demostraven, a més, que la vida de *luxe asiàtic* no aportava les suficients garanties per abastar una autorrealització personal plenament satisfactòria.

Vaig sentir la necessitat de marxar com més aviat millor d'aquell lloc per donar el salt cap a les illes Flores i Sumba, que distaven només tres hores de vol en direcció a la Polinèsia. No estaven molt lluny, però el món que allí em trobaria seria tan diferent de l'asfixiant Bali com la nit ho és del dia. Estava segur que aquells illots posats enmig del no res conservaven la perenne atmosfera d'una vida aventurera on encara era possible creuar-se amb bucaners, contrabandistes i artistes bohemis.

El recorregut per la desconeguda Flores em va deparar, en la seva capital Maomere, la sorpresa de trobar-me de cop, amb la imatge de la Polinèsia que conservava de les antigues pel·lícules de pirates.

Les platges desèrtiques de fina sorra tenien, com a muts testimonis, nombroses i estilitzades palmeres que conformaven un jardí de l'edèn en el qual la imponent muntanya volcànica servia de vehicle mitològic entre el cel i la terra.

Els seus pobladors, de mirada tranquil·la, apacible i somriure fascinant, em van fer recordar per un moment com resultava de difícil trobar rostres amb tanta expressivitat en el nostre petit món.

Dins de les petites aldees hi havia belles esglésies construïdes el segle XVII pels frares portuguesos que varen evangelitzar aquelles terres. Ara, la immensa majoria dels seus moradors es confessaven catòlics practicants, amb una barreja de sincretisme religiós de caire local. Tot allò: paisatge, poblats i alegres camperols que semblaven revolotejar a so d'una música embafadorament plàcida, feia l'efecte d'haver estat tret directament d'un quadre de Gauguin, on la vitalitat dels colors abastava tota la gamma de sentiments possibles.

En el centre de l'illa, l'agreste poblat de Monte

constitueix l'entrada natural a la muntanya sagrada del Kalimutu. Els verds arrossars es van succeint interminablement a través de concèntriques terrasses que només es detenen en arribar al cim. El volcà, ara apagat, és famós per albergar al seu si tres llacs imponents que, degut a les seves composicions minerals, canvien cada dia de color.

A punta de dia, des de dalt del mirador, s'assisteix a un espectacle meravellós, en el qual es pot contemplar com la boira conforma una vista irreal amb unes muntanyes de fons un tant surrealistes.

Poc a poc, els raigs matutins aniran clarificant un paisatge on brillaran els tres llacs davant d'uns grans monticles despulats de tota vegetació. El color blanc del que està en el centre contrasta amb el negre atzabeja i el vermell fosc dels dos laterals.

El destí es manifestava a través del color, essent aquest el principal vehicle d'expressió en què es feien les principals prediccions astrals i còsmiques i, veritablement, el lloc semblava el més apropiat perquè la unió home-univers es realitzés en perfecta sintonia.

Però sense cap mena de dubte, el millor del meu recorregut per les illes de la Sonda va ser la visita a l'enigmàtica Sumba, posseïdora d'una cultura ancestral i que ha anat perdurant a través dels segles gràcies a una posició geogràfica que l'allunyà de les antigues colonitzacions civilitzadores. Quan vaig visitar els seus poblats aborígens, no podia deixar d'experimentar la mateixa sensació que degueren tenir aventurers com James Cook en trobar-se amb gent que vivia ancorada a l'època megalítica.

La seva cultura es pot reconèixer per la realització d'un art funerari que es manifesta en la realització de nombroses figures que pretenen honorar l'esperit dels difunts. En certa forma, és aquesta una idea que està present en gran part del sud-est asiàtic i que té la seva principal representació en el confucionisme xinès caracteritzat pel culte als avantpassats, que són a la vegada principal font de llum i sabiduria.

Els Maratu participen també d'aquesta idea observant en els ancians la possessió d'uns atributs que els converteixen en els mestres espirituals de la seva nació, l'única guia entre el

món real i el submón on habiten les ànimes. Els seus amplis habitatges construïts a base de canyes de bambú constitueixen un espai comunitari on, per l'absència de qualsevol mobiliari o accessori superflu, es plasma la sensació de simplicitat i el buit. La gran sala central gira entorn d'un eix delimitat per un entramat de canyes que dibuixa la zona de la cuina i en la qual quatre estris posats al costat d'una foguera serviran com utensilis multiusos. Construccions elevades amb enormes pilars, característiques de les zones tropicals, a les quals la protecció contra les bèsties de la selva les hi dóna un marcat aspecte defensiu enfront del medi. Estils d'habitatges amb clars detalls metafòrics plasmats en una àmplia base que representa la infantesa i que dóna idea de la importància de la fertilitat.

L'edat adulta la trobem en la representació de l'habitatge i l'administració domèstica, per acabar amb un teulat elevat, en el qual la vellesa toca la part més alta del firmament.

Societat matriarcal en què la dona exerceix de *deessa mare*, autèntic centre de poder, ja que la fertilitat està associada al futur del grup. Tot això ens situa en una cultura en què la inexistència de la propietat privada reforça la seva tipologia comunal. El patriarcalisme es desconeix perquè no hi ha res a defensar, ni rivals amb qui competir. L'absència de conflictes d'aquesta índole provoca l'aflorament d'uns grups propers al que en el nostre món s'entén com a *felicitat idíl·lica* i fa que aquest mite es converteixi en una realitat palpable.

A les zones centrals dels poblats, en el que podríem considerar *espai públic*, s'alcen, majestuosos, enormes taules cerimonials de pedra que tenen com a funció la realització d'ofrenes a la divinitat. Un dolmen allargat, l'origen del qual es remunta a l'origen dels temps, representa un *Maratu* sense rostre ni figura. Inscripcions rituals es dibuixen entre la pètria roca de color negre-marronós que, a l'igual que el tòtem del film *2001 odissea de l'espai*, fa referència a respostes metafísiques relacionades amb el perquè de la nostra existència en el planeta Terra.

No puc deixar d'esmentar l'assistència als ritus funeraris, que es converteixen en autèntiques

celebracions, en les quals imperen l'alegria i el bon humor, amb la finalitat que el difunt gaudeixi d'un bon trànsit cap el més enllà. La família del finat pot arribar a arruïnar-se amb les despeses de les celebracions, en les quals es sacrifiquen una enorme quantitat de búfals i porcs, que serviran de festí a la comunitat. Els sons dels tambors i dels instruments de percussió marcaran l'inici d'una cerimònia on s'invita tothom predisposat a compartir uns feliços moments contemplant, des de tribunes públiques, la realització de la *gran matança*. Uns nens muntats a lloms de mastodòntics búfals (principal mitjà de transport local) se'm varen acomiadar alegrement i, retenint en la memòria la viva imatge dels seus somriures, em vaig allunyar d'un orb on la teoria del *bon salvatge* de Rousseau quedava plenament confirmada. De tornada a Bali, les múltiples percepcions de la vida moderna van arribar repentinament per donar-me la seva més calorosa benvinguda i recordar-me, al mateix temps, la meva pertinença a un món marcat pels dictats que imposa el progrés.

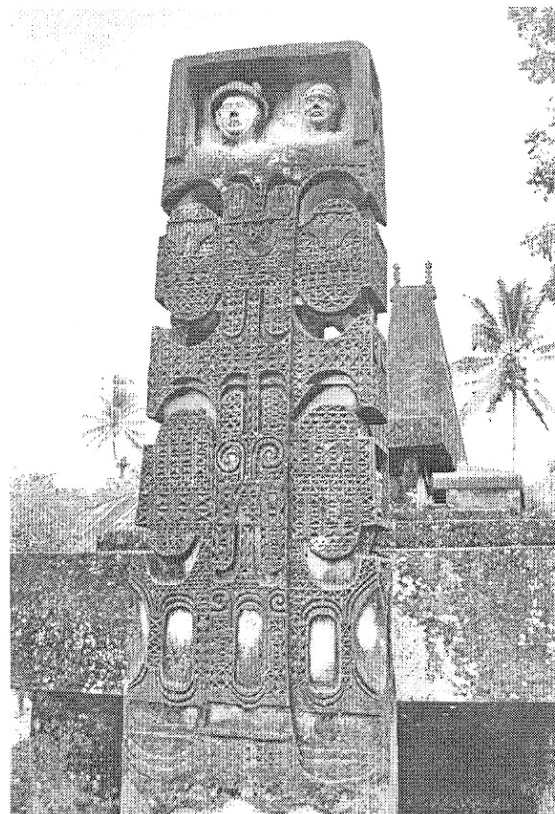
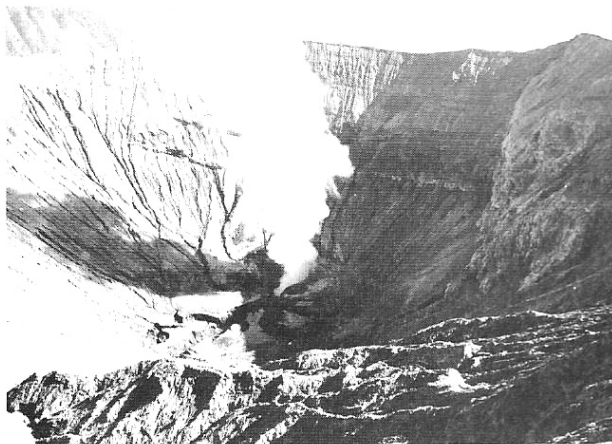

Figura funerària. Illa de Sumba

Autocar de superluxe. Realitza el trajecte Winabach-Winapu. Illa de Sumba.

Panoràmica del volcà Bromo. Java oriental.

Venda de galls de baralla. Mercat de Winapu. Illa de Sumba

Dona junt a un cap de búfal. Principal element decoratiu de les vivendes de Sumba. Vila de Melolo.

PÀGINA POÈTICA

Joan Cassola

La bruixa

I

No esperis dir-li al boig
que ho està i que, a més a més,
et doni la raó complagut.

Per bé o per mal,
El poder de l'esperit
Comença i acaba
en el silenci.

En diuen tolerància
del que és indiferència,
del desamor en diuen
llibertat.

Cansat de no ser res
pels que no són ningú
me'n vaig anar del ramat
una nit de tempesta.

Per parlar de realitats ocultes
amb qui no és com tothom,
vaig anar a visitar la bruixa
allà on tant costa d'arribar.

II

Veig les llums de la ciutat
des de la perifèria,
sense ficar-me amb ningú
i amb els ulls oberts per a mi.

Les veritats desinteressades
sovint no interessen
i em toca fugir per cames
si no vull deixar la pell.

Mentre verifico
que tot és mortal,
alguna cosa fa que em senti
d'una forma especial.

El que és meu
és dels altres,
el que no és meu
no és de ningú.

III

Set dies, set,
esperant la bruixa
tot sol a la cova
dels endimoniats.

Vaig veure espectres,
vaig sentir veus,
sorolls provocats
per espantar-me.

Vaig escriure
i vaig cantar,
però la bruixa
mai es va presentar.

3r CONGRÉS DE LA JOVENTUT DE CATALUNYA

Establir ponts de diàleg
Dolors Solé Marín

Els passats 7, 8, 9 i 10 de novembre va tenir lloc el 3r Congrés de la Joventut de Catalunya en el marc de la Universitat Autònoma de Barcelona. El que es pretenia amb aquest 3r Congrés i després de 14 anys des que es va celebrar l'últim (1988) era *establir ponts de diàleg* entre joves, entitats juvenils, tècnics de joventut, investigadors i polítics.

Per tal de poder donar forma a aquesta iniciativa es van començar des de la Secretaria General de Joventut i el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya els preparatius un any abans. Per fomentar la participació, es va partir de la idea d'elaborar una graella en blanc en la qual diferents entitats, ja fossin associacions, persones particulars, grups de joves, ... l'omplissin amb tot d'activitats, tallers i ponències que creguessin que es podrien tractar en el marc del Congrés. Aquestes propostes, però, havien d'estar en relació amb els diferents àmbits que afecten la vida dels joves: Treball, Habitatge, Realitat Juvenil, Educació i Cultura, Salut, Participació, Cohesió Social i Equilibri Territorial, i Polítiques de Joventut. Durant els quatre dies que va durar el congrés hom podia triar tot un seguit d'activitats sobre la gran diversitat de temes que sorgien de cada un dels àmbits. En tot moment els dinamitzadors fomentaven la participació dels assistents i el fet que molts d'ells fossin joves facilitava el debat. En acabar cada sessió es repartia un full on cada participant de l'activitat havia de dir el que opinava del tema tractat, i donar el seu parer de com s'havia enfocat i de com estava en la realitat.

Amb tot el que s'havia dit durant l'activitat, i el que es treia dels fulls d'opinió, *els encarregats i encarregades* de cada àmbit van poder redactar les següents 50 propostes/conclusions que van sorgir del *3r Congrés de la Joventut de Catalunya*.

Per l'interès que creiem tenen pels joves del nostre poble i per la societat en general hem cregut interessant donar difusió a les propostes/conclusions del congrés a través de la revista *La Femosa*. Esperem que tot l'esforç fet no sigui en va i que el document no quedi en paper mullat.

PROPOSTES/CONCLUSIONS

Realitat Juvenil

Primeres conclusions

La joventut no és més que una paraula
Alguna cosa falla
Dues prioritats: treball digne i habitatge
Joves: criminalització i estigma

Primeres propostes

Globalització; riscos i oportunitats
Invertim la tendència: joves en positiu
No es fa prou pels joves

Educació i cultura

Primeres conclusions

Educar en la interculturalitat
Necessitat de treballar en xarxa

Necessitat de reformular les finalitats educatives

Concebre l'educació com un dret
Professionalització versus Voluntariat

Primeres propostes

Reformular l'educació en valors
Potenciar l'associacionisme educatiu
Fomentar espais d'expressió cultural
Agilitzar l'adaptabilitat del sistema educatiu a la societat actual

Treball

Primeres conclusions

Precarietat laboral
Manca d'informació per a la inserció laboral

Primeres propostes

Vincular el món universitari amb el món laboral

Potenciar les pràctiques i formació a les empreses
Garantir el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) i les xarxes organitzadores
Millora de la formació i estabilitat laboral
Augmentar actuacions d'inspecció laboral

Habitatge

Primeres conclusions

Més intervenció política social en l'àmbit
Potenciar fórmules innovadores
Adaptar l'oferta a noves estructures familiars
Respostes aplicades dels interessos científics

Primeres propostes

Ampliació del parc de lloguer públic
Necessitat d'una nova regulació normativa
Cercar i promoure noves alternatives
Foment d'habitatge per la inclusió social
Impulsar la recerca bàsica generalitzada

Salut

Primeres conclusions

Factors versus factors de risc
Intervenció amb i per al jove
Pensament global i actuació local
Distorsió irreal de la imatge del jove: pervertits i consumidors?
Manca d'efectivitat en la prevenció actual
Salut mental: omissió i/o oblit?

Primeres propostes

Anàlisi pedagògic-crític dels missatges dels mitjans de comunicació
Educació entre iguals com a eina a emprar
Interacció comunitària: transversalitat metodològica
Busquem causes de les conductes no saludables dels joves per a poder actuar en base a la realitat
Accions preventives i alternatives en els espais d'oci
Reflexió i qüestionament de les polítiques de joventut en matèria de salut

Participació

Primeres conclusions

Cal entendre que la participació és cessió de poder
Hi ha una renovació dels models de participació
La participació s'ha d'entendre com un instrument
Cal establir les condicions per a la participació

Primeres propostes

Clarificar els diferents models de participació entre els actors
Fomentar l'aprenentatge de la cultura de la participació
Aprofundir en la recerca de l'impacte dels processos participatius
Establir els marcs legals adequats amb consens entre els actors

Fer patent la corresponsabilitat en els processos de participació
Aplicar els processos participatius en funció del medi on es desenvolupen

Cohesió Social

Primeres conclusions

La cohesió va lligada a la superació de desigualtats
Cal la implicació de tots els agents
Multiculturalitat/homogeneïtzació cultural
El diàleg desvetlla els elements comuns

Primeres propostes

Ajustar les prestacions i establir actuacions complementàries a nivell global
Relacionar investigació i acció
Menys burocràcia i més coordinació
Potenciar processos participatius
Polítiques integrals per a l'emancipació
Apropament a l'immigrant com a individu
Potenciar el diàleg interreligiós

Equilibri Territorial

Primeres conclusions

L'equilibri territorial és una qüestió transversal
Cal un plantejament global i alhora adaptar a la realitat de cada comarca
Cal arribar a un compromís entre desenvolupament i preservació del medi
Existeixen desigualtats entre món urbà i rural

Primeres propostes

Equilibri d'oportunitats: noves tecnologies, infraestructures, comunicacions, serveis, beques, ...
Potenciar la investigació e nivell local
Polítiques d'habitatge adaptades la realitat de cada territori
Fomentar activitats complementàries a l'agrària, sense generar monocultiu turístic
Llei especial per a les comarques de muntanya
Fomentar l'autoestima i la valoració del territori

Polítiques de Joventut

Primeres conclusions

Joventut amb entitat pròpia
Necessitat d'un procés participatiu
El conflicte és una potencialitat
Integralitat polítiques joventut universals

Primeres propostes

Diagnosi acurada i participativa
Recolzament per una xarxa associativa juvenil estable, professionalització tècnica
Planificació responsable i divertida
Polítiques centrals, no residuals

Podem imaginar i construir un món diferent!!!!

SABIES QUÈ?

Laura Farran

Al segle XIX, les condicions de vida i de treball dels obrers catalans eren molt dures. Per defensar les seves reivindicacions, els obrers utilitzaven l'arma més important que tenien: LA VAGA.

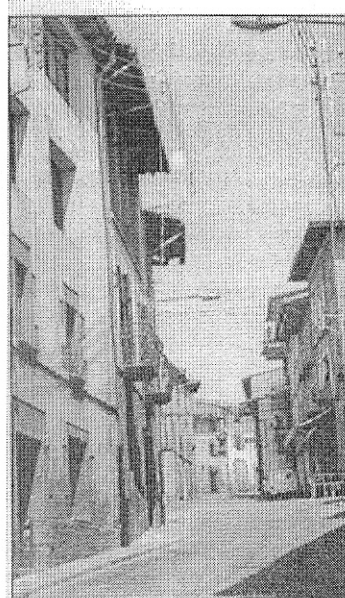
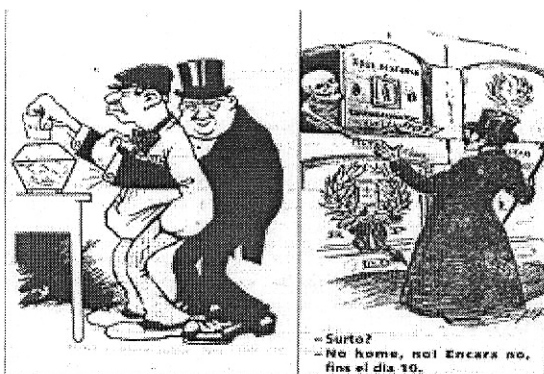
De vegades les vagues es trencaven, sobretot quan els fabricants aconseguïen contractar nous treballadors per a substituir els obrers en vaga. D'aquí neix un dels significats de la paraula *ESQUIROL*:

A Manlleu va tenir lloc l'any 1855 una de les primeres vagues obreres de Catalunya, els patrons van buscar obrers als pobles dels voltants per a reemplaçar els vaguistes. Un dels pobles que més treballadors va aportar va ser *L'Esquirol*, nom popular de Santa Maria del Corcó. Aquesta gent que va venir de l'Esquirol per substituir els obrers en vaga, va ser anomenada "Esquirols".

A partir d'aquest moment, la paraula "Esquirol" seria utilitzada a tot el món per a significar la substitució d'uns obrers en vaga per uns altres.

TUPINADA és el nom utilitzat per a designar qualsevol tipus de frau utilitzat per a falsejar unes eleccions.

Era un costum usual manipular les eleccions generals durant l'etapa de la Restauració (1875-1923). Amb l'ajuda dels cacics de cada zona es preparaven un seguit de farses

Santa Maria del Corcó, conegut popularment amb el nom de l'Esquirol.

electorals que asseguraven l'elecció del candidat desitjat.

Per a garantir l'èxit de la "tupinada" es portaven a terme accions sorprenents on tot s'hi valia:

- Constituir taules electorals a la 1 de la matinada custodiades per la "partida de la porra" que impedièen apropar-se als enemics i donar temps a la falsificació de l'acta.
- Es situaven urnes en llocs estratègics per a dissuadir l'elector contrari (hospitals d'epidèmics...)
- Una teulada d'una casa, una quadra o altre lloc de forta olor.
- De vegades, es feia votar per la finestra per així substituir còmodament les paperetes etc¹.

Davant aquests fets, molts s'abstenien d'anar a votar, cosa que afavoria el frau i facilitava els tripijocs. Moltes corrandes i poemes de l'època ho il·lustren:

Ab llana se fan panyos
ab lo cotó se fan curats,
ab la seda es fan corbates
i sense vots, diputats.
(Sabadell 1884).

Electors de Barcelona
no us molesteu a votar,
les eleccions estan fetes
Des d'abans de començar.
("Campana de Gràcia").

Abans 4 trets, 4 crits
I visca la flamarada;
Ara 4 vots ben repartits
I ja hem fet la pasterada;
("Esquella de la Torratxa").

Ahir al café Suís
tot parlant uns electors
dels treballs que es preparaven
per guanyar a D. Ramon,
deia un brau coalicionista
i per cert casat de nou:
Si tinguessin vot les sogres
Retrons, quina oposició!

(Diari de Lleida 1891)²

Lo diputat del districte
jau en aquest panteó,
no va fer altre delictes
que ser un primo
dintre el món.
Sense estar embalsamat
del tot se conserva intacte
I és que els cucs han acordat
Amb ell no tenir-hi tracte
(El Ideal 1916)³

(1). Varela Ortega, José, *Los amigos políticos. Partidos, elecciones y caciquismo en la Restauración (1875-1900)*, Ed. Alianza.
(2) i (3). Mir, Conxita, *Lleida (1890-1936), caciquisme polític i lluita electoral*, Ed. Publicacions de l'abadia de Montserrat.

MOVIMENTS NATURALS DE POBLACIÓ

Cèlia Argilés

DEFUNCIONS

DATA	DIFUNT
01/02/02	GARROS VIDAL, NEUS
13/02/02	MORELL GALITO MARIA
16/02/02	BERENGUE PELEGRI, RAMON
23/03/02	TOUS VALLS CLARA
18/04/02	BISEN MESTRE, IRENE
28/05/02	BENET PORQUERAS, JOSEP
05/06/02	CARPIO REINOSA, HECTOR
19/06/02	ALDOMÀ DRUDIS, MERCEDES
15/07/02	ORO GALLART, ELOI JAUME
23/07/02	GALLART GALLART JOSEP
08/12/02	MONCUSI BARRUFET JAUME
19/12/02	MESTRE GALLART ANTONIO
19/12/02	BERNAUS MARGALLO MARIA
19/12/02	MORERA OLOMI, CONCEPCIÓ
26/12/02	SOLE MIARNAU, FRANCISCO

MATRIMONIS

DATA

22/03/02 AGUSTÍ DOSAIGUAS FALCÓ
18/05/02 JOSEP MIQUEL PAÛL GIL
15/06/02 JORDI ARGILÉS ANDRÉS
28/07/02 JOSEP PUIG TORRA
28/07/02 ROBERT J. MOR DOMÈNECH
17/08/02 ANTONI JOSEP CALLE SOLÉ
24/08/02 ANTONIO GASOS RUBIO
31/08/02 JOAN JORDI BESORA ESCUER
23/09/02 JOAN CASOLA MATAS
19/10/02 JUAN CARLOS MORENO RAMIREZ
10/11/02 FRANCISCO HINOJOSA VIDAL
13/12/02 BENJAMIN OSCAR MOR NOSAS

PARELLA

MARIA DEL CARME SOLDEVILA BATLLE
ANA BELEN RIBELLES DRUDIS
MARIA TERESA PORQUERAS TEIXIDÓ
ANNA GARROS JOVÉ
SNEZHANA RUDAKOVA
ALEXANDRA ORÓ ROCA
MARIA ELENA HERNANDEZ RODRIGUEZ
MERITXELL CUADRADO SIERRA
ESTHER BRAVO VALERO
SILVIA BARBA PUY
LAURA PUBILL BESORA
LUZ AMPARO QUINTERO PATIÑO

NAIXEMENTS

DATA

NEN/A

PARE/MARE

25/01/02	TORRENT BONASTRE, SERGI	TORRENT PUIG, JORDI BONASTRE INVERNON, M. DOLORS
19/03/02	GIRIBET BONET, ANGELA	GIRIBET CARLÍ, JOSEPBONET BOSCH, LAURA
07/05/02	LARA MARTINEZ, NICOLAU	LARA ESCALONA, AMADOR MARTINEZ GARRIDO, CONCEPCIÓN
12/06/02	PIJUAN MOR, BLAI	PIJUAN GARROS, EMILI MOR BONET, M. TERESA
08/07/02	ANTOLÍN ORÓ, ABRIL	ANTOLÍN BOTIAS, MANUEL ORÓ BETRIU, ANNA MARIA
13/07/02	ATUDOROAI MONTEJANO, EVA MARIA	ATUDOROAI, IONUT MONTEJANO SANTOS, LAURA
01/10/02	ROS MESTRE, EUDALD	ROS SENTIS, SERGIO JOSÉ MESTRE SENAN, MARIA CELIA
07/11/02	NOGUÉ RIBERA, CLÀUDIA	NOGUÉ GÜELL, FRANCESC X. RIBERA FARRÀS, JUDITH
02/12/02	PASCUAL BOTIAS, ADRIANA	PASCUAL SANCHEZ, JOSE LUIS BOTIAS NOVIALS, MERCEDES
18/12/02	ARGILES IGLESIAS, EMMA	ARGILÉS ANDRÉS, MANOLO IGLESIAS MESTRES, MARTA
23/12/02	MOR ARBONÉS, CLÀUDIA	MOR BESORA, JOSE RAMÓN ARBONÉS TOST, M. ROSA

NOTA DE LA REDACCIÓ

Assabentem a socis i lectors que en l'última assemblea de La Femosa celebrada el dia 10 de gener es va elegir una **nova junta** la qual està formada per:

President: Ramon Serra i Batlle

Vice-president: Lluís Gil i Fontanet

Secretari: Josep Gallart i Fernández

Tresorer: Jordi Niubó i Nosas

Vocal primer: Laura Ferran i Botargues

Vocal segon: Maria Serra i Domènech

Vocal tercer: Adolf Costafreda i Castillo

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament: 973 167162

Assistent social: dimecres alterns, 973 167315

Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9 h

Farmàcia: 973 167204

Biblioteca: dimarts i dijous de 6 a 8 de la tarda

La Femosa 973 167874

Adreça electrònica: lafemosa@artesa-de-lleida.xctl.net

Metge: 973 167291

Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius tot el dia, 973 142029 / 973 142033

Museu: Hores convingudes (Ajuntament)

Taxi: 973 167325

Horari dels autobusos que paren a Artesa				
LLEIDA a ARTESA			ARTESA a LLEIDA	
De dilluns a divendres				
11 h		Matí	7 h 10 min	
12 h			8 h 10 min	Cogul
13 h 15 min	Albagés - Cogul			8 h 20 min ESO
			9 h 40 min	
			12 h 10 min	
3 h	Durant el curs	Tarda	3 h 30 min	
4 h	Durant el curs		4 h 15 min	Cogul
6 h 30 min			4 h 30 min	
7 h 30 min	Albagés - Cogul			
8 h 30 min				

SOLUCIONS DELS MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. Catadiòptic. 2. Apetir. Raima. 3. Monotipista. 4. Acetosa. Cega. 5. Lab. T. Dropol. 6. E. Re. Arena. A. 7. Opositora. CB. 8. Nestor. E. Sua. 9. To. R. Am. Raps. 10. Intempèrie. T. 11. Deus. Ar. Atur. 12. Srs. Brollaré.

VERTICALS

1. Camaleòntids. 2. Apoca. Peoner. 3. Tenebrós. Tus. 4. Atot. Estres. 5. Ditot. Ió. M. B. 6. Iris. Atrapar. 7. O. Padró. Mero. 8. PRI. Rere. R. L. 9. Tascona. Rial. 10. Apetir. Saeta. 11. Imago. Cup. Ur. 12. Ca. Alabastre.

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallart, 7.-
25150. Artesa de Lleida.

Aquesta publicació local
rep el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

